

TÁROGATÓ.

Vegyes tartalmu lap.

a gazdasági egyesület, vidéki- és városi növény- és a Szamos-Tisza hát közlönye.

<p>Megjelenik: Hetenkint egyszer kedden.</p> <p>Szerkesztői iroda: Várutca 53-ik szám első emelet.</p> <p>Kiadó-hivatal hová a hirdetések és előfizetési pénzek utasítandók: templom-utca 548 sz.</p>	<p>Előfizetési feltételek: Helyben egészévre 4 ft. félévre 2 ft. negyedévre 1 ft. Vidékre postán, egészévre 4 ft. 50 kr., félévre 2 ft. 25 kr., negyedévre 1 ft. 13 kr. Egyes szám ára: 10 ujkr.</p> <p>Zombori Gedő felelős szerkesztő.</p>	<p>Hirdetések ára: három hasábos petítor egyszeri hirdetésnek 5 kr. kétszerinél 4 kr. háromszorinál 3 kr. Bélyegdíj minden beíratásért 30 kr. A nyilttérben a háromhasábos petítor beíratási díja 20 kr.</p> <p>Kiadó Kovács Márton.</p>
--	--	--

Felhívás lapunk olvasóihoz.

Lapunk eddigi iránya s törekvéséből eléggé meg győződhetek tisztelt olvasóink, ha vajjon szellemi támogatás és anyagi pártolásra érdemesek vagyunk-e, vagy pedig kimondható lapunkra nézve az „életet nem érdemel“ sújtó anathema! ? mely a jelenkorban meggyénk szellemi haladásának sirköve lenne; és eként a közös esélra működő egyetértés meg szakadva, a szép és nemesre törekvő lelkek nyilatkozatainak s az anyira kíváncsok és magas tőkélyre vezető eszme surlódásainak hosszas időre gát vetnének. De szabad reménylenünk, hogy tisztelt olvasóink a folyó évi 13-ik számunkban híven elő terjesztett áldozat készségeket méltányolandók, lapunk életét továbbra is fentartani kívánják, és mind azok, kik eddigi lapjainkért járó díjakat, egy vagy más körülmény miatt benem küldhették, e hó végeig azokat alantirtohoz egész készséggel fogják eljuttatni, mivel különben is ez ideig általunk teljesített bélyeg és posta díjak anyagi erőnköt kimerítvén, a lap további élete is veszélyeztetve van.

Ugy az elmaranott mint az ezutáni elő fizetési pénzeket, a kiadói hivatalhoz kérjük utasítani.

A kiadó hivatal,
templom utca 548 sz.

Figyelmeztetése

a szatmármegyei főlk Gazdasági egyesület igazgató választmányának gazdátársaihoz azon takarmány növények iránt melyek a kivételes száraz időjárásban még e nyár s őszt folytán kedvező sikerrel termesztethetők. *)

E célelére tekintetéből javaslatba hozatik:

a) a zöld-kukurica vagy tengeri takarmány, ez megbeesülhetetlen; a marha szereti; — mindenütt terem hol erőteljes földet nyerhet. Egy hold földbe vetetik rendszeren 4 véka. E takarmány első tekintettel drágának látszik; de a mennyiben jó munka után dusan terem, nem drága, vetni lehet april elejétől július végéig kétszeri szántásba, — lehet vetni buza ugarba, vagy repec tarlóba is; vetése alászántatik, s beboronáltatik. Mennél sűrűbben vettetik, annál jobb takarmányt ad; mert szára vékonyan marad, s a marha jobban szereti; levágása ideje addig történjék meg virágát ki nem hányja, — használtatik, mind nyári mind pedig téli takarmánynak.

Javallatba hozatik:

b) a muhar takarmány, ezt lehet vetni június hóban egész július közepéig.

*) E cikket, melylyel gazdasági egyesületünk egyik testtörét a gyakorlati átmutatást kézd meg ajánljuk gazdaságunk figyelmébe.

A szárazságot legjobban kiállja, szereti a könnyü, művelt földet, — lehet vetni ugarba, árpa, rozs s repec tarlóba mint a kölest, egy holdba elég 20—30 itce; levágatik mikor üstökét kezd hányni, mind zölden, mind szárazságra igen hasznos kivált lónak.

Lehet a muhart kölessel is vegyítve vetni, s ekkor kell egy holdba 30 itce köles s 20 itce muhar.

c) Javallatba hozatik a köles takarmány, ez a szárazságot jól kiállja még a könnyü homokban is. Sikerrel vethető június szeptember hónapban is, s mennyiben a nedvességet nem szenved, emelkedettebb helyre kell vetni, vethetni ugarba is, és azért az ugarba betakarítás után még az őszt ellehet vetni. — Vethetni kölest, árpa, rozs vagy repec tarlóba és a letakarítás után azonnal, főleg azt tartva szem előtt, hogy a szántás eső után történjék, mi a földnek porhanyóságot ad.

Egy hold földbe kell 50—60 itce. Midőn a föld felszántatik meg kell először boronálni, s a magot úgy vetni bele és ezután ismét tövis boronával eltakarni.

A kölest kaszálják mikor fejét kezd kihányani, mind zölden, mind szárazságra hasznos takarmányt ad minden házi állatnak, s a szénánál kevéssel áll lentebb.

d) Káposzta-répa. — Ebből egy holdra elég 10 s 12 itce, vettetik jó erőben

TÁRCA.

N. t. Kiss Áron Esperes úrhoz.

Remény szines szalagja ívezé
Borult eged, — midőn legyászolád
A kint mely elborítá kebledet,
Hogy árva lett a boldog kis család

Letűnt a szép szalag reménytelen!
Sötét ború közé merült napod;
— Ki irt hozott félig hegedd szűdre —
Egedbe szállt szelhedd angyalod.

Kifosztva állsz az oszlopok felett
Melyek hűn őrzik szerettiet;
Mi kéjt adott — s kelté reményidet:
Egy pár csatában minden elveszett!!

Minden eltűnt! szép napoddal együtt
Eltemeté egy most épült halom;
Társ nélkül állsz ismét; óh nem!
Van kint társad, neve: fájdalom.

De bár lelked borús jövőbe néz,
El még benne egy édes hit s remény;
Egy édes hit! melynek Áronja vagy,
Smely reményt ad, bár sorsod oly kemény.

Ha lelkem bús lakodba vissza száll,
Téged árvaid, együtt látlak én.
Te állsz köztünk búsan, mint elhagyott
Kápolna a vadonnak közepén,

Gyermekid lelkedet, böldegítő
Jövők reményivel karolják át,
Mint repkény szálak zölden folyják be
Az ó kápolna roskatag falát.

Mint felleget éj hold sugaritól:
Bánatos arcod fel fel éledez.
Egy köny gyöngyözik szemedből elő:
Szíved terhének egy paránya ez.

Majd jö a barát, vagy a hű rokon,
Láttára ismet meg újul sebed;
De a vigasz s szeretet irjától
Szívedben a seb újra béheged.

Lásd! még sem vagy „legszerencsétlenebb“
Isten, hagyott még kincsét is neked,
Köz részvét... barát... rokon... gyermekid,
Nem sok,*) de elég! hogy élted szeresd.

—s—t.

EGY KIRÁNDULÁS GÖZHAJÓN.

Beszély.

Ch. Dickens után angolból fordítá. V.

(Folyt.)

Noakes úr véghetetlen megvető
pillantást vetett reá.

„Talán egy gözhajóig akarná magát
uraságod vitetni“ kérdeze most bizalmas han-
gon egy öreg tűzoltó egyleti sajkás, kinek

*) Durum! sed levius fit patientia Quidquid corrigere
est nefas!

Szerkesztő.

kopott veres ruhája épen olyan színű volt,
mint egy nagyon régi udvari kalauz bor-
téma.

Igen — csak sietve az „igyekezethez“
a vámház mellett.

„Az igyekezet“ kiáltá azon ember, ki
már elébb olly nagy hahotára indítá a töb-
bieket, hisz az „Igyekezet“ már egy félóra
előtt láttam elindulni.

„Én is“ mondá egy másik „és alkal-
masint azóta már el is sülyedt, mert na-
gyon is megtelt asszonyosságokkal és urasá-
gokkal. Percy Noakes úr, mintha e gúnyos
szavakat nem is hallaná, a csónakba szállt,
melyet az öreg ember, sok hűzgálás és
taszigálás után a töltés aljág hozott.

„Induljunk“ kiáltá Noakes úr, helyet
foglalván a frissen letörtült ülésen, és a csó-
nak könnyedén úszott lefelé, míg a sajká-
sok akármily rendes pénzösszegben fogadni
akartak vele hogy a vámházat soha sem
fogja elérni.

„Itt van már, Jupiterre mondom“ szóla
a gyönyörködő Percy, mikor az „Igyekezet
mellett megállottak.

„Tartsd erősen“ kiáltá a hajófelügyelő,
míg Percy úr felugrott „reménylen uram,
hogy mindent úgy találánd, a mint őhaj-
totta; ma rendkívül jól néz ki a hajó.“

„Igazán, én is úgy találom“ felele s
rendező, leirhatatlan elragadtatásban. A hajó
fedélzete meg volt zsufolva az ülésck hason-

lévő buza, rozs vagy árpa tarlóba, sőt repec tarlóba is, szalmával vegyítve étetetik s így kivált juhok jó téli eledelt is ad. — Ha az idő kedvez már október hóban egy két láb magas zöld takarmányt ad, s ha a nagy tél ki nem fagyasztja, kora tavaszra már ismét kaszálthatik; ha pedig a kedvezőtlen idő miatt nem kaszálhatni, a legjobb legelőt adja egész őszig, sőt gyenge télen, egész télen — tavaszig — nyáron is

c) Javaslatba hozatik a rozstakarmány. — Vetik buza, árpa, rozstarlóba augusztus végén vagy szeptember elején — kétszeri szántásba, holdankint 4 véka maggal, s ha az idő járása kedvez még ősszel meglehet kaszálni, vagy le lehet legeltetni; tavasszal pedig ismét akkor, mikor legjobban megszorul a gazda meglehet kaszálni. A rozs takarmány levágása történik rendszeren virágzásáig. Mindenütt terem hol rozs szokott teremni, — a takarmány után még lehet dohányt is ültetni azon tavaszra, lehet utána takarmány kölest, vagy teuge-rit vetni, vagy ősztetés alá is ellehet készíteni

Ajánlható még a

f) tarló vagy ugar-répa; dombos puha földet szeret — lehet vetni május s június hóban ugarba vagy árpa-tarlóba július közepéig, 1 holdba kivántatik 2—3 font a mag elvetés után beboronáltatik, kikelés után ismét fogas boronával megjáratik, — tovább megkapáltatik, s a gáztól tisztán tartatik; betakarítása történik október hóban, s egy hold ad 200—300 mázsát, mind marháknak mind juhok igen jó, de tél kezdetén már étetni kell, mert nem oly állandó mint a burgundi répa.

g) a cukor-cirok megterem minden földben, hol a tengeri tenyészik, a szárazságot nagyon kiállja, meglehet kaszálni kétszer s háromszor, — egy holdban elégséges 1¼ véka mag, gyenge korában kell levágni, s leginkább szarvas marháknak ajánlható, de megszáraztva jó juhoknak is.

h) Csibehur, leginkább homokos vidékeinken termelhető, egy holdba elég 10—12 ite, mivel magva igen apró, — lehet vetni még június hóba is, minden marháknak jó s egészséges takarmány, — különösen pedig a fejős marháknak a bő tejelés végett megfizethetetlen.

i) Ajánljuk a pohánka is; de csak szárazabb s hegyes vidékeinkre, hol gyakoribb az eső. Vetik június s július hóban, rendszeren rozs-tarlóba rögtön aratás után. Szarvas marháknak csak betülesztve, s szecskának vágva adatik; juhoknak ritkán adják, mert tapasztaltatott hogy zölden s virágzásba étvette a juhokat elbódította; megért magva a lovaknak ad jó eledelt, sőt használják kásának készítve emberi eledelt is, megterem sovány földben is.

k) A tök, vagy is ugynevezett uritök, hatalmas marha takarmány leghasznosabbán tél elején használható, vethetni még egész június hóban is, vethetni ugarba, és még utána jöhet ősztetés. Fészkekbe vetik mintegy 2 öltre egymástól, a fészkekbe 3—4 mag dugatik 1½ hüvelyk mélyen, — csak kapálni kell s tisztán tartani földjét, — ellehet tavaszig is tartani; aprora vágva leginkább szarvas marha, és juhok való.

Midőn pedig a fent elsorolt takarmány növényeket a gazdasági igazgató választmány rövideden így gazdatársainak bemutatta, ne hogy az eszközök nem léte miatt maga a tényező dolog is elmaradjon, — tisztelettel tudatja gazdatársaival, hogy az elszámolt takarmány-növények közül az itt nem nagy nehezen találhatatókról, millyen t. i. a muhar-mag. Tarló, vagy ugar-répa — káposzta répa-mag, — pohánka, csibehur és cukor-cirok mag, már gondoskodott, de hogy még tovább gondoskodhassék szükség, hogy gazdatársai szükségleteiket itt Szatmárt T. Gyene Károly választmányi tagtársának vagy írásba vagy személyesen mielőbb bejelenték, tudatja tovább a választmány, hogy az érintett takarmányi növények kezelési s hozatali bérét maga hordozván a termelőknél — a megrendelendő magokat azon áron adatja itt Szatmáron, mint véteti Pesten, s tudatja végre hogy ha gazdatársai a gazdasági eszközök valamelyike neméről alapos tudomást kívánna venni, vagy valamely darabot megkivánná szerezni, a választmány biztos utasításokkal szorgalmat, s közreműködését minden tekintetben felajánlja.

Kelt Szatmárt június 18-án 1863.

Kiadta az igazgató választmány által megbízott küldöttség.

EGY GŐZMALOM SZATMÁRON!

(Foly.)

Azt is tudom, hogy felhozzák sokan a halmi gőzmalom sorsát. Nem akarom annak élet folyamát vizsgálni; de bizonyos az, hogy azt mellékkörülmények is buktatták meg. Mindenesetre igaz az, hogy Halmi és Szatmár közt nagyon nagy különbség van. Szatmár város maga hasonlíthatatlanul több örlést kíván, és nagyobb termeszto; maga is, Halmit a vidék tartotta volna fen, s az örlőni való búzának oda szállítása is nevezetes költség; a többit mellőzzük. Azoknak kik egy gőzmalom felállítása iránt bármilyen tekintetben kétséget táplálnak szabad legyen felemlítenem a már másutt fennálló gőzmalomokat; ezek már eléggé kiáltó példák arra nézve hogy a gőzmalom hasznos.

Egy gőzmalom felállítása szükségesnek hasznosságának indoklására eddig csak a gőzmalom tulajdonosainak érdekét mutattam fel; de nem kevésbé érdekes hasznos sőt szükséges az nézetem szerint az örlőtő és termeszto közönség érdekében is. Ugyanis az örlőtő örlendő búzáját beviszi, nem fél a csalástól, nem kell időt vesztegetnie a hosszús várakozással; mert itt is belehet, sőt be kell hozni vagy is alkalmazni azt az eljárást melyet kivetnek az aradmegyei esatornai malmoknál, delihe-tően másoknál is jelesen: az örlőtő beviszi búzáját, meg nézik megvizsgálják, meg másálják, és kész lisztet adnak érte bizonyos értékben a szerint és annyit a milyen félét akar az örlőtő; és én meg vagyok győződve hogy az örlőtő közönség sokkal szívesebben örlötet a gőzmalomban mint más félében, annnyival inkább mivel mint előbb kelle vala felemlítenem, a vízi mal-mok télnél idején hevernek, kis vízidején állanak, tehát egész életük csak kioldás. A termeszto közönségnek is meg van a maga hasznos érdeke, a gőzmalomban, mert míg most a magtárba kénytelen tartani bú-záját és úgy szólván vékánkfut eladogatni: addig a gőzmalomba ha be küldik ott átvesz-zik, meg örlik, s a kereskedés ezerágú esatornán bocsátják útnak.

(Vége következik.)

ló képen; a zenészek számára egy lóca volt előre készítve, a táncosok számára egy üres tér, továbbá ott volt egy rakás tábori szék és egy nagy vászon ernyő, Percy Noakes úr ment és ott találta a pástétomsütő szolgálót és a felügyelő feleségét, kik a hajó-terem egész hosszában két asztalt terítettek; most Noakes úr is leveté felső öltönyét, és fel és le szaladgált, azon hiedelemben, hogy nagyon sokat segít, ámbar semmit sem csinált; a felügyelő neje annyira nevetett, mikor Percy úr a nagy erőlködéstől kimerülten egy székbe veté magát, hogy könnyekre fakadt.

A London híd melletti rakparton most megszólalt a csengő; a margatei és Gravesend-i csónakok egyszerre indultak emberek kiálltotak, hordárok leszaladtak a lépcsőkön, annyi podgyászszal megrakva, hogy minden más becsületes embert agyonnyomták volna, lejtős deszkák, kis rászegett fadarabokkal tétettek a belső és külső csónak közé, és az útasok úgy esúszgáltak le azokon mint mindannyi aprómarha, mely egy udvar kerítéséből kijön. Egyszerre a csengő elhallgatott, a deszkák elvételtek, a csónakok indultak a leggyönyörűbb lárma és zavar közt.

Az idő elmúlt, fél kilenckor, a pástétomsütő szolgáló partra szállottak, miután tökéletesen meg volt terítve, és Noakes ur be-zárta a hajó termet, annak kulcsát a zseb-jébe dugta, hogy egyszerre egész nagyszerűségben mutathassa meg a készületeket, a meglepetendő társaságnak, a zenészek és ve-lők a bor is, meérkeztek tíz percel kilenc

óra előtt megjelent a bizottmányi testület; legelőbb is ott volt Hardy úr kék kapu-ban és mellényben, fehér nadrágban, se-lyem harisnyában és táncipőben másként mint látszik, egészen tengerész öltönyben, szalma kalappal és iszonyú nagy távcsővel a hóna alatt; azután ott volt a zöld szemüveges fiatal ember, nanken kimondhatatlanban, ugyan olyan mellényel és fényes gom-bokkal mint Pál nem a szent hanem a Virginiahirességű. A többi bizottmányi tag fehér kalapokban és világos színű öltönyek-ben, úgy nézett ki, hogy nehéz lett volna meghatározni a pinérek-e vagy nyugat indi-ai birtokosok.

Kilenc órakor Caravánokként érkeztek a vendégek Briggo Samuel úr Briggtné aszszonyoság és a kisasszonyok egy csinos kis magán sajkában jelentek meg a három gitár, mindegyik illető setét zöld tokjában gon-dosan el volt pakolva, és melette oly isz-onyú sok kora hogy egy hétig tartó szün-telen gitározással se lehetett volna eljá-zani.

Pauntonék ugyanakkor érkeztek meg több kótával és egy arszlán kíséretében, ki nagyon mély hanggal és egy fejlődő veres bajusszal dicsekedhetett, Tauntonék piros, Briggték világos kék színben voltak öltöz-ve Pauntonék kalapjai csimált virágokkal voltak díszítve; itt Briggtéknek határozott előnyük volt, mert az övéik tollal voltak ékesítve.

„Hogy vagytok, kedvesim“ kérdezők Briggs kisasszonyok, Taunton kisasszonyok, Taunton kisasszonyoktól (Nők közt t. i. a

szó „kedvesem“ sokszor egyértelmű a szó-val „nyomorult.“

„Nagyon jól, köszönöm“ volt a felelet, és azután olly esőköldös és kézszerítés következett, hogy minden idegen azt hihette volna, hogy a két család a legnagyobb barátságban él, holott egyik a másikat a leg-öszintébben a víz fenekén hívánta volna lát-ni Noakes Percy úr mint rendező fogadá a társaságot és az idegen úr előtt úgy hajtot-ta meg magát, mintha tudni óhajtaná, ki-csoda az. Épen azt akarta Tauntonné it volt az alkalom Bággséket lesujthatni.

„Óh, engedelmet kérek“ mondá a Taunton párt vezére, látszólagos közönnnyel, „Helves kapitány úr, Noakes Percy úr.“

Noakes úr nagyon mélyen hajtotta meg magát a vitéz kapitány ellenben kissé har-ciasan és Briggsék láthatólag meg voltak döbbenve.

„Wizzle úr, barátunk“ folytató Taunton-né nem jöhetvén, bátor valék, a kapitányt magammal hozni, kinek zenészeti tehetsége, mint tudom, nagy élvezetet hozand a tár-saságnak.

„A bizottmány nevében, nagyon kö-szönöm, és önt, uram, szívesen üdvözlöm“ felelé Percy (a hajlongások újra kezdődtek) de kérem, tessék leülni, vagy nem parancsolnak felmenni? Kapitány, kérem a kar-ját Taunton kisasszonyoknak Briggs kisasszony, megengedi nagysád?

„Hol szedhették fel azt a katona tisztet“ kérdező Briggsné Kati leányától, míg a töb-bieket követék.

(Folytatása következik)

Közlemény.

A gyümölcs fák ártalmáról, fogyatkozásáról és néhány betegségeiről.

Azon erők melyek a növények egészségét és épségben maradását feltételezik, és azon arány, mely szerint a különböző vegy részek kölcsönös közreműködése történik, a benső alka, és létrészek közötti viszony, és az annyira változó müködések elébe az alkotással kimért utak, mind ezek oly titkok előttünk, (ámbar már kertészeti pomológiai tapasztalataink magos fokra emelkedtek) hogy azok leleplezéseiben még oda nem jutottunk, hogy kielégítő fogalmunk volna róluk, tehát hogy azokat ismerve és tudva, az élőfák beteges változásainak okát, s azon gyógyszereket, melyeknek segítségével elháríthatók, kifürkészniünk lehetne.

Vidékünk, különösen a szatmári határ már magában, de úgy annak vidéke is nagy számú, és mindenféle gyümölcs fákban bővelkedik, és ha azokat az illető tenyésztők méltó figyelemmel ápolnák, tisztogatnák gyógyítgatnák, természetükkel sokkal nagyobb fokra emelkednének, de úgy látszik nagyobb része a gyümölcsfa tenyésztőknek a kiültetéstől kezdve, fáikat csak a jó természetre bízva, se azoknak növények alatti tisztogatásokra, vagy időközben előforduló betegségeikre mitsem ügyelve a fa időnekeltte elbetegszik, fogyatkozásnak indul, és már 3-4 évi növése után sokszor meg szűnik élni, és az illető tenyésztő avval elégti ki magát, dh! behszép oltoványom kiszáradt és nem tudom az okát, hogy miért, és így az fly forma gyümölcsfa tenyésztő a maga által tapasztalt ismeretünk parányisággal meg elégszik. De nem úgy van az okszerű kertész, ha meg gondolja, mikép a tudós orvosok az emberi test betegségeinek gyógyításában, szóval az egyetem orvos tudományban, már kitűnő haladást tőnek, mégis vannak betegségek, melyeknek saját göykeres okára eddigelé is még nem igen juthattak, mások melyeknek biztos gyógy szerént nem tudják; pedig az ember, mint okos lény, betegségeinek kezdetét, fokokénti fogytát, vagy növekedtét, fájdalmainak minőségét, sőt helyét is képes előadni, meg mutatni, — mi a néma növények korházába nem történik.

Az élőfák betegségeit két féleképpen lehet felosztani; úgy mint: külsők és belsők; az elsőbetartoznak az úgy nevezett fán, vagy annak héján, kérgén ejtett sérelmek és sebek. A fa derekán vagy törzsökén úgy mint gallyain: ha a sérelmek zúzottak vagy töröttek, de azért a fabele még nem kapott sebet, úgy a seb meg tisztítható a kéreg szálkáitól, és lágy marha ganajjal agyaggal keverve, jó vastagon bekenendő, és ruhával ha van, bekötendő, ha az nincs, úgy magában is marhaganaj úgy reá szárad, hogy semmi lég hozzá nem járulhat, mert külsőben is a növényzet külsőbajaira nézve, belsőképpen mükökök a természet, titka szerint.

(Folyt. köv.)

LEVELEZÉS

Pest, júni 14.

PESTI TÁROGATÓ.*

I.

Tisztelt szerkesztő úr!

Vannak az életben jelenségek, melyeket már sejtésük alkalmával szeretnénk közölni másokkal, s tán jól is esnék, ha kieseveghetnők magunkat. Szokása ez emberi gyarló természetünknek

De ki tagadhatja? vannak ismét körülmények, midőn az eszélyesség, az eshetőségek érett megfontolása

* Csak fuja ön gyakran; megbirja hangszerünk a „dur” és a „moll” hangokat. Szerk.

bármily néhezünkre van is, esevegési vágyunknak háttér, sőt többször, e határon belül is korlátokat emel. All ezen tétel a practicus élet igen sok viszonyában; de áll különösen a politikában. Sokszor egy meggondolatlan, egy nem alkalmas időben ejtett nyilatkozat, legyen az a legtisztább szándék és tökéletes jó akarat szüleménye képes fejleményeket és irányokat, melyek egy szebb jövő elállítását előzzák, már csirájokban el folytani, vagy egészen észellenes partok felé terelni.

E tekintetek lebegtek előttem, midőn önt, t. szerkesztő úr, igénytelen soraimmal ismét felkeresem; s hiszem, hogy nem fogok ópen ez okból ön rosszasásával találkozni, ha e levelemben a szorosabb értelemben vett politikát teljesen negligálok.

Vannak társadalmi és családi életünkben fájdalom! nem kis számmal égető kérdések és bajok, melyekkel foglalkozni, orvoslásukra hatni, szintegy kötelesség, s nem kisebb hazafi érdem.

Ily irányú lesz — becses engedelmével mostani levelém.

A napokban kezemhez kerülvén Tompa M. korszorús költőnk újabb megjelent verseinek VI-ik kötete, nagy élvezettel lapozgattam a remek műben, melynek minden darabja egyegy müköcsét foglal magában, s mely társadalmi életünk kinövéseit sok helyen mely bölcsesemmel fűrkszeve, gyönyört nyújtva igyekszik azok elhárítására hatni.

„Gazdag ember ömlengései” című költeményében különösen, kikéla korunkban észélyellenesen lábra kapott divatok ellen, mely nem azt nézi; mi jó, hasznos, olesó és nemzeti, de mi a divatos.

Nem tudom, ugy van é önköl; de itt a fővárosban örült szenvedély ragadja az embereket e csillogó örvény felé.

Mig a szegény haza minden vidékeiről naponkint szivrázó tudósításokat veszünk, tudósításokat, melyek kétségbeesés hangjain fosztik a nemzet anyagi helyzetét; évekre ható nyomorról, éhalálról szólnak; addig itt a fővárosban egymást felülmulni vágyó fényelgés, s úgy szólva, a divatmánia ragadó árja sodor mindenkit.

Nem kell mondanom se, hogy e veszedelmes betegséget, a nagyobb szám ma is hazafiság és nemzeti visélet céggével takargatja; ámbar fájdalom! sokan ezzel sem igen törődnek, mert bizony látunk itt elég embert kivételre tavalyi s harmadévi bőrből.

Nem is a nemzeti visélet ellen van ki fogásunk; mert a költő szerint;

„Hordjuk a szép honi köntöst; ez a dolog rendje! De hova lett ama híres aba-posztó mente? S a nagy aranyvirágokkal által törött szoknya: Melyben hajdan anya s leány nászát ülni szokta?”

Ismételjük, oh nem a nemzeti visélet ellen van kifogásunk, de az ellen, mirtől a költő tovább folytatva mondja

„Ha akad is: ez a mai finnyás izlés véni, Olyan furesa ott a falon az a festett néni...! Divatos rongy, áros semmi, vagyon mostan becsben”

ldeje volna valójában, hogy a hazafiság, nemzeti érzület magasztos fogalmait valahára tisztulnának, s ne lenne alkalmuk ismét az idézett remekironak ily keserű gunyra fakadni:

„... Kossuth esipke, Garibaldi kelme: S nincs oly állott rozsz portéka a mely elnem kelne.”

De e hazai sajtó irodalmának is meg volna e részben is a maga feladata. Orvosolni és elnyomni a bajt még csirájában — ez volna a kötelesség. Különösen fővárosi divat közölyeinket illeti a súlyos vád; mert a helyett, hogy feladatához híven nemesíti volna az izlésnek, mely nem azt nézi, minő pipe-revel van ez vagy ama divat terem meg rakva, minő alakban áll ma a bodor és esipke, hogy kell holnapra átváltoztatni a felsőt, vagy minő legújabb divattal kicserélni; de mi az egyszerű s egyszerűségében is nemzeti, és mi a családfo homlokára nem von naponkint komolyabb redőket; ökö folyvást ujjab — Isten tudná elszámálni, minő esabitó nevek kereszttel — divatképekkel iparkodnak oltani a szép nagysádokégető divatszomját.

Tisztelet a fehérholló ritkaságú kevés kivételnek, Minden esetre nem oly kis szerű dolgok ezek, hogy szót se érdemelnek. Mert a tulhajtás, a szenvedélyesség bármely alakban álljon is elő; politikában szintegy, mint a társadalmi életben, megszokta magát boszulni. S kérdem: e bosszú sulya végeredményben is, kimásra, mint a szegény házára esik!

A roppant összegből, melyet e ragadós kór felemészt, s melynek nem ritkán egész családok lesznek áldozatává: mennyi fájó könnyet lehetne letörölni; mennyi szenvedés és nyomort enyhíteni, különösen most, midőn a kétségbeesés oly rémalakban jelentkezik! Jól esnék szívemnek, ha e sorok, melyeket nem rossz akarat, de e baj mielőbbi orvoslásának nagy fontossága diktált tollam alá — minden unalmasságuk táncáraképek volnának csak némileg is felkelteni az olvasó figyelmét.

Mint kedves jelenséget közölhetem végre önnek Buloyovszky Lilla f. hó 10-ki első vendégjátékát, mely a fővárosi közönségnek rég óta nélkülözött élvezetet nyujta. „Gauthier Margitban” lépett fel. Elvult ragadtatva mindenki a kitűnő művész játékát, Mindenki iparkodott méltánylását s elismerés kifejezni. Kik néhány év előtt gúny és neheztellel kísérték távozását, most üdvözlésük és tiszteletük nyilvánításában egymást igyekeztek felülmulni. Azóta is

folyvást a jeles művész képezi a beszéd tárgyát. Haugosan nyilatkozik a vágy, mely állandó szerződéstétést óhajja.

Be fejezem így is elég hosszúra nyult leveletemet, A viszontlátásig Isten önnel!

Sz.

Kúnsszent Miklós, júni 3. 1865.

Tisztelt Szerkesztő úr!

(Időjárás, Majális s kirándulás.)

Már rég nem irtam városunk s időjárásunkról. most tehát hátor vagyok meglepni t. olvasóimat egy kis fris ujsággal, először is azt fogom el mondani a mit mostanában mindanfélé, s mindenféle mond és mondhat; nevezetesen, melyről az egész földnépe panaszkodik hogy eső nem akar lenni!) csaknem kétségbe esve nézük a tüköt rejtő jövő elébe; mi is kis-kúnsságiak semmi termést sem várhatunk, de még is a szőlő szépen mutatkozik még ez ellen bár ellemek rohanhatnak s reményünket eltemethetik. Eső ugyan jár nálunk gyakran, hanem ezt mondjuk utána „adtál uram esőt, de nincs köszönet benne; igen mert ez a kúnssági eső milyen (?) azt szatmár megyei vagy más vidéki egyén nem igen tudhatja, hogy tehát elmondjam milyen; figyelmet kérek; a kúnssági esőnek két része van s mindkét része a gyüngenövényeknek nagy ártalmára inkább mint hasznára van, sőt nemcsak agyenge növényeknek árt néha a kúnssági eső hanem a legnagyobb élő fának is; milyen hát? már mindeki kitalálhatja, az egyik része áll szélvészből, a másik meg porból még pedig szikes porból, a mi bizony az egészségére nézve is ártalmas, ilyen kúnssági eső nálunk mindennapi; de bizony, a növénynek életet adó s tápot nyújtó nedves esőnk nincs, s mi is kérjük az áldások urát, hallgassa meg imánkat.

De áttárek majálisunkra, a mi megérdemel egy pár sort. A város értelmisége egybegyült máj 27-én a Leshelyben tartottunk hét országra szóló majálist. Hej de jól mulattunk, Nagyütszeteletű Szász Károly ur ismert költőnk is, mint még akkor kis-kúnsszent-miklósi (most már szabadszállási) velünk mulatott, és szavallatot tartott, s a Budai József színtársulata is kinn levén énekkel zárták be a majálist; erről csak enyit.

Ha unalmas nem lennék még egy harmadikról, kirándulásunkról is írnék keveset. Bocsánat t. olvasóimtól hogy elmondjam: Kúnsszent Miklósról útazva Ráckeve, s innen Makád helységébe, ez utóbbi az — mit köznyelven világesücsának is neveznek ezentályn, azért mert e helység a hírneves Csepel sziget vegső csücsán, vagy jobban mondva a sziget farkán fekszik a mint a hajdani kistökörből is tudjuk. Itt e szigetben sok szép s nevezetes dolgokat lát az utazó. Pest városán alól mindjárt két ágra szakadva az óriás Duna folyónk s mintegy 9 mérföldnyi esavargós két águ folyásával ismét össze ölelkezik Makádon alól Tass nevű helységnél, s a mit itt e két ágon belül száraz földet hagy ez az a Csepel sziget, és ezen a nyolc kilenc mért földnyi hoszas téren fekszik kilenc helység s ezek közül akarok Ráckeviről és Makádról keveset szólni. Elsőben is Ráckevinél megálunk s nézünk a Dunára, mely alatta foly, itt fogunk látni egy régi ós hidat, még pedig épen azt a mi a pesti lánchíd előtt Pesten volt, No de siessünk a hidra e bizony egy kicsit inog s mozog de hiszen azért a neve lógó híd, a hídön átkelve bevezetem olvasóimat a Ráckevi récz templomban itt van aztán a látni való góth izléssel épült parochia, s ben a templomban nevezetes képek, s oltárok szóval az embernek igen sos nézni valója van benne, s azért is érdemes a meg nézésre mivel mindigen régi nagybeesű maradványok; na de itt senki nem lát semmit menjünk tovább ne legyünk egy helyben sokáig, menjünk el t. olvasóim mi is a világ csücsébe, majd én elől már jól tudom az utat; ha Makádra érünk áljunk meg mert bizony életre való magyar emberek laknak, és mind reformátusok, még pedig azt állítják magokról hogy ökö kálomisták (kálvinisták). Csak itt tapasztalhatni az igazi magyar vendégszeretetet, ezen helység a természet sok adományaival bővelkedve s barátság szerető lakosága, minden utazót mély szívességgel fogad s barátságába részesíti, kivált ha magyar, oly jól találhatja az utazó magát, hogy eltávozni sem akar körükből; vannak még Makádnak ritka szép nevezetességei; de hogy röviden végezzem beszédem csak egyet említek, itt láttam a rómaiak korából éláott hamvedreket, itt pince ásatásakkor több ily kö edényt találhatni s egész valójában épen fölvesznek; kedves rokonom Zágonyi Rozália földhirtokosnó mutata nekem egy ilyen hamvedret, a mi valóban képzetemet elragadta; lehetett egy akós s eléggé bő, s fedővel el látva benne pomaradvány, készülete egészen a rómaiak korára utal s más nem is lehet, szándékszik is egyet a pesti múzeumnak ajándékozni. Nevezetes még itt a Kengelyes nevű erdőcske hova az utazót elvezetik itt minden vasárnap szép társalgás szokott történni; a helységhez félóránnyira fekszik, itt lehet tapasztalni azt, hogy a magyar barátságra s vendég szeretetre születik.

Bezárom már levelem csak annyit szabadjon még mondanom hogy máma bizony ritka az ilyen jó szives

(* Ezóta ott is velt áldásos eső

Szerk.

helységet meg találni, de tudjuk érezzük hogy nem esuda ennyi sok baj között; benünk ugyan meg volna a jó akarat, de hasztalan ha erszényünkben nincs, kérjük az áldások Istenét hogy ne legyen köztünk barátságatlanság, s tudjunk szeretni s jó szívet mutatni erről ösmerjenk meg, hogy magyarok vagyunk. Áldás hazánkra.

Zágonyi György.

HELYBELI HIREK.

⊙ Gazdasági egyletünk az idén Károlyban tervezett kiállítása, úgy halljuk az idő mostoha járása miatt el marad nem lévén mit kiállítsunk.

⊙ Vasárnap e hó 21-ikén Lúd tojásnyi nagyságú jegek hullottak határunkon pár vonalban nagy kárt tettek.

⊙ A himlő megyénkben néhol oly mértékben uralkodik, hogy az iskolákat bekelett zární.

⊙ Berencei Kovács Ágoston úr fő ispáni helyettes és királyi biztos ó méltósága, városunkban meg érkezvén, mint köztisztviselőben s becsülésben álló férfúnak, kit városunk is szerencés volt polgárai közzé sorozni, és a kit városunk polgárai bizalmukkal meg tisztelve, a képviselő testület tagjának több ízben meg választottak, úgy a fő tisztelendő clerus mint a városi hatóság tagjai, és a kitűnőbb polgári egyének, öszinte kívánatokkal üdvözlésére siettek. Hallomás szerint a megye több jeles és értelmesb férfiaival értekezletet tartott. Ismerve ó méltóságának multját s jellem tisztaságát, ki nevezetése csak is örömintre szolgálhat.

⊙ Kocsisovszki Jusztin színigazgató dráma és népszínmű társulatával együtt a színházra nézve ezen városi hatósággal 3 évre szerződött, és mint szatmári színész társulat állandósította magát. Szini bizotmány tagjaiul szak és mű értő egyének neveztettekki.

NYILTTÉR.

Egy szerény megjegyzés.

E lapokban talán kétféhen említettett fel hogy a főesküdti hivatal, még mindég fen áll, betöltve van, s

üzettetik, s különösen egy közelebbi számban azon hozzá adással hogy soha se vólt e városnak annyi segéd hivatalnoka mint most.

Engedje meg a tisztelt cikkíró ha e tekintetben egy kis megjegyzést teszük.

1-ör A főesküdti hivatal, mint közönségesen tudtud van, akkor töltetett be, s állítatott vissza a mikor a kültanás az 1848 elői modorban alakítatott; betöltetett pedig a vólt mgos fő ispán mint kir. biztos által kinevezés útján.

Mellözve úgy a kültanás, mint különösen a főesküdti hivatal alakítása betöltése felett politikai nézeteket, azt mint tényt el kell esmerni, hogy e hivatal, mind a bel mind a kültanácson kívül jóval felyül álló kormánybiztos által töltetettbe; és midőn a n. m. m. k. Helytartó tanács a 47-iki modor felbontásával megengedte s illetőleg elrendelte, a két tanács-együttes tanácskozását a Polgármester elnöklete alatt; elhallgatta a fő esküdti hivatal jövőjét. Már pedig az tisztán áll, hogy egy oly hivatalt mit nem a bel vagy kültanács állított fel, vagy pedig egy tisztviselőt, kit nem a tanács tett hivatalába; sem elszüntetni, sem hivatalából ki tenni a két tanácsnak jogában nincs.

Egyéberánt nyugodjon meg cikkíró, mert nem hasztalan fizeti a pénztár a főesküdtet, mert az jelenleg, a városi különféle számadások vizsgálatával foglalkozik; a mi nem oly esattanós dolog lévén, igen természetesen fel sem tűnik. Annak pedig hogy a régi számadások még vizsgálatlanul vannak, bizonyoson nem oka sem a fő esküdt sem a jelenlegi igazgató tanács.

Ezen kívül a város gazdasága vezetéseben is tetleges részt veszen a fő esküdt. Tehát nem hever.

A mi a nehezelt segéd személyzetet illeti, ha jól vagyok értesülve, ilyen csak három van, egy az árva ügyek körül, kettő pedig a nyilvántartásnál, adó-kivetésnél és pénztárnál felváltva.

Hogy mindenütt hátrány van, s e hátrányokat az 1862-ikig uralkodó plánéta tetemesen növelte, azt cikkíró nálam jobban tudja. 1861-ben azon kívül, hogy semmi nemű adót nem fizetünk, még segédkezett se nyújtottunk a beszedésre, a bevezetésre, megtagadtuk az adó könyvek ki adását át vételét; Mi lett a következés? az, hogy ott az adó hivatalnál szedték, exequálták, az adót az 1860 vagy előbbi évek mutatása szerint, még pedig a közbejött változások figyelmébe vétele nélkül — beirták a hová tudták és akarták; bány egyest lehetett s lehet ma is hallani hogy panaszkodik e miatt? nem részletezem e külfömben is keserű emlékü idők ide vonatkozó bajait, csak annyit mondok, hogy a pénztár körül lett oly zavar, miről alig lehet fogalma az embernek, a mi úgy gondolom másut is ilyen formán van.

Éppen így vólt a dolog a nyilvántartásnál is, adtunk vetünk, fatealtunk, introducaltunk a telekkönyvek sat. mellözésével. Támadt belöle egy chaos.

Mit kellett volna tenni? hagyni a zavart? kezdeni újból a dolgot s a régít ott hagyni? sem egyik sem másik nem történt. Igen de ki tegye, ismét eljött

az executió; exequáltak az adós, az adót fizette volna egyik másik, de nem vólt tisztán ki nem tatható még az sem mivel tartozik, Ott vóltak a törvény kezési árva ügyi sat. tetemes hátrányok, minden kéz elfoglalva, minden időnek a maga teendője.

Nem vólt más mint a segéd személyzet feveteléhez folyomodni. És mint hallottan az eredmény nem maradt el.

Tehát e tekintetben is a panaszra méltó ok nincs. Nem akarom tovább e tárgyat fürkészni, mert nagyon messze vinne, ha okról okra lépve kellene haladni, — de úgy hiszem hogy a tisztelt cikkíró meg fog győződni arról hogy aggodalma el van oszlatva.

Azt sem akarom hogy e szerény megjegyzés akár e fő esküdt, akár a segéd személyzet, akár az igazgató tanács mellett védelemnek tekintessék. E tekintetben bizonyoson jobb és ügyesebb védőt is találhatnának,

Hanem csak azt akarom, hogy megmutatva legyen, miszerint úgy a fő esküdt mint a segéd személyzet, a mint egy részről el nem boesáthaták s nem nélkülözhetők, úgy más részről nem ingyen terhei a városi pénztárnak.

Kénytelen vagyok megjegyezni még hogy ez ügy ily módon fel hozva, egyáltalába nem hírlapi cikk tárgya; s ezt a tisztelt cikkíró is befogja látni... továbbá hogy ha az általa nehezelt tisztviselők jelenlegi alkalmazása okait s körülményeit kereste volna, bizonyoson nem tette volna ama felszólamlást, pedig régen megvan írva „judicis officium est ut res ita te mpora rerum querere.“

Ezzel tartoztam az igazságnak a nyilvánosságának. Szatmárt Junius 20-án 1863.

Egy polgar.

ÜZLET.

Szatmár, junius 17-én tartott heti vásárra behozot terményárak következők: Tisztabuza 7 ft. 60 kr. 8 ft. Kétszeres 6 ft. 40 kr. 6 ft. 20 kr. Rozs 5 ft. 20 kr. Árpa 4 ft. 40 kr. Zab 5 ft. 60 kr. 4 ft. Tengeri Kása 11—10 ft. 40. Főzelékek 7 ft. 40 kr. 6 ft. 80 kr. Krumpli Asszuszilva 10—11 ft.

Kölcsey szoborra tett adakozások kimutatása.

61. Berényi Atalno	50
62. Glanzer Károly	1
63. Biró Mihály	2
64. Bitó József	4
65. Vajda László	1
66. Beóthi András	2
67. Révész Mária	5
68. Révész Márton	10
69. Párdubai Adám	1

Eiőfizetni lehet a Tudakozó intézetben, Postán, Leböcki János könyvkereskedésében, s a kiadó hivatalnál.

H I R D E T É S E K.

A mélt. nagy kákolyi Gróf Károlyi István ó nagysága tulajdonához tartozó alábbirt birtokok f. évi október 1-től 1869. évi September 30-ig számított hat évekre haszonbérbe adatni fogván. felhívatnak válalkozók: miszerint írásban foglalt ajánlataikat f. évi julius 10-ik napjáig Bossányi László titoknok úrhoz Főtra (utólsó posta: Rakos Palota) vagy Nagv Károlyban lakó Bekényi Rudolf urad. ügyvéd úrhoz hol a feltételek is megtekinthetők, adjákbe haszonbérben adandó birtokok következők: Ócsva- és Ócsva Apáti. (Szatmár megyében) Belsőtelek 10 h. lakházakkal, és gazdasági épületekkel, szántóföld 242⁴⁸⁴/₁₁₀₀ h. kaszáló 119⁴⁰⁰/₁₁₀₀ gyümölcsös 52. h. magán legelő 79⁷⁸⁰/₁₁₀₀ h. ezenkívül italmérsi jog Ócsván és Ócsva Apátiban. A birtok rendezve van.

Vitkai birtok. (Szatmár megyében) Belsőtelek lakházzal 3 felső vagy is: szántóföldi tag 796⁷⁰⁰/₁₁₀₀ h. alsó vagy is kaszáló tag 268 h. Gyümölcsös 40. h. épületekkel, és egy szárazmalom.

Ilk-Gemzsei még ez évben tagositandó birtok (Szatmár, Szabolcs megyék határszélében). Ezen egy tagba olvasztandó birtok alkatrészei; Belső telkek: 7 épületekkel, külsőség, mely leginkább szántóföldből áll egy tagban mintegy 1200 hold és egy szárazmalom. 2—2

Hirdetmény.

A Szatmár megyében fekvő dengelegi urbéri s ezzel kapcsolatos határ rendezés érdekében, f. év julius hó 24-ikén Dengeleg községben tartandó értekezletre, minden érdeklött birtosok urak azon figyelmeztetés kinézetében hívatnak meg, hogy azon alkalommal a jelenlevők többsége, a netalán kimaradottakra is kötelezőleg fog határozni.

Kelt N. Károlyban 1863. april 24.

Sümeagy István.
m. alispán.

1—3

3—4

Hirdetmény.

Egy gazda tiszt, ki több éveken a gazdaság minden ágaiban jó sikerrel foglalatokodott, és minden gazdasági gépek használásában is jártas, egy nagyobb kiterjedésű jószággal bíró birtokos urnál mint kezelő gazda tiszt alkalmazást nyerni kíván, bővebb értesítést nyerhetni iránta a szatmári „Tárogató“ kiadó hivatalánál, templom útca 548-ik ház szám alatt.

Alól írtnak, az óvári határ belső gaz nevezetű részén, mintegy 30 holdnyi lankáinak ez idei öszves szilva és alma termésé, szabad kézből eladó lévén a venni szándékozók alant írottal Óváriban bármikor értekezhetnek:

1—5

üzvegy **Szilágyi Dánielné.**

FÖLHIVÁS.

A pesti lovaregylet választmánya részéről felszólittatván a Szatmármegyében létező teliyér lovak összeírásra tisztelettel felkérem a t. c. Szatmármegyei lótulajdonos urakat a netalán birtokukban lévő teliyér-angol ménék, kancák és csikók neveit és származását (pedigree) alolirotnak f. junias hó végéig Nagy-Károlyba megküldeni.

N. Károly junius 17-én 1863.

1—2

Gróf Károlyi Gyula.

Vasárnap 28-án egy 3 éves nemes faj kanczu Csikó a Löveldebe kuglin kijátszatik.

KS 346 sz. Nemes-utjai házastelek szabad kézből eladó, bővebben értekezhetni Ember J. Gyógyszerésznél Szatmáron.

1—3